

TÍÐINDI

Vil **hava** C, Q, W, X og Z stavraðið

ABC ELLA AÁB Stavraðið skal ikki vera tjóðskaparligt ella partapoliskt mál, men eitt praktiskt amboð í samskiptinum í samfelagnum, og tað fer einki av føroyskum, um vit hava c, q, w, z og x við í stavraðnum. Skerja vit okkara stavrað, avmarka og skaða vit hinvegin føroyskt, sigur Hendrik Old, sum við lóg við hava »fremmandu« stavarinnar inn í stavraðið

Eiríkur Lindenskov

Tað er Henrik Old, løgtingsmaður, sum hevur lagt uppskot fyri tingið um at, at føroyska stavraðið skal skipast við løgtingslóg, og at stavarinnir C, Q, W, X og Z skulu vera partar av stavraðnum.

Sambært uppskotinum skal føroyska stavraðið er skipað í hesar bókstavir: A, Á, B, C, D, Ð, E, F, G, H, I, Í, J, K, L, M, N, O, Ó, P, Q, R, S, T, U, Ú, V, W, X, Y, Ý, Z, Æ, Ø.

Lógin skal koma í gildi dagin eftir, at hon er kunngjørð.

Henrik Old sigur í viðmerkingum til uppskotið, at tá lógin um Málráðið var til viðgerðar í tinginum í 2012, varð dentur lagdur á at skriva álit, har full undirtøka skuldi vera fyri málinum.

Mentanarnevndin skjeyt m. a upp at strika ásetingina í lógaruppskotinum, at niðurstøðurnar hjá Málráðnum skuldu fylgjast.

– Hinvegin varð dentur lagdur á, at Málráðið skal skapa eitt positivt huglag millum manna, tá um føroyskt skrift- og talumál ræður, sigur Henrik Old.

Hetta var orðað soleiðis í álitinum:

»tað er týðningarmikið, at tilráðingarnar frá Málráðnum verða fylgdar. Hetta fer at seta størri krøv til Málráðið at koma við uppskotum, sum verða vird og fáa sín sjálvsagda lut í orðaskjáttinum millum manna. Henda mannagongd fer væntandi at fremja vaksandi tign fyri Málráðnum. Fær Málráðið uppiborna virðing í sínum gerandisvirki, sum ger, at

tilmæli frá Málráðnum bera ávøkst og ikki enda í ósemyum, er nógv vunnið føroyska málinum at frama.«

– Lógin um Málráðið viðger ikki stavraðið. Kortini var greitt, at spurningurin um stavraðið fór at verða ein sjálvsagdur partur av arbeiði Málráðsins. Serstakliga tí at Málráðið skal greiða úr hondum móðurmálsorðabók, sum landsstýrismaðurin skal lóggilda, sigur Henrik Old.

Viðvíkjandi stavraðnum samtykti Løgtingið í 2009 eitt uppskot til samtyktar, har Løgtingið heitir á landsstýrið um at fyrirreika og leggja fram lógaruppskot um

at skipa eitt málráð, har ymiskar málpolitiskar fatanir verða umboðaðar, og sum fær myndugleika at gera av spurningar av málsligum slagi.

Mentanarnevndin var fullsamt um, at klassiska latínska alfabetið eigur at verða bulurin í okkara stavraði. Nevndin vildi kortini sleppa undan at lóggeva um málsligar spurningar, og skrivaði tí í staðin eina orðing um at skipa málráð, sum sæst aðrastaðni her á síðuni.

Henrik Old vísir á, at meirilutin í Málráðnum vil hava, at bókstavirnir c, q, w, z og x verða hildniruttanfyri.

– Meirilutin ásannar, at

hesir bókstavir eiga sín lut í føroyskum – men vil kortini halda teiruttanfyri almenna stavraðið. Meirilutin ásannar eisini, at skerda stavraðið í mongum førum als ikki kann nýtast, og mælir tí til, at vit skulu hava tvey stavrøð. Meirilutin skivar, at »tá ið vit stavraða (alfabetisera) í eitt nú orðabókum og telefonbókum og á bókasøvnnum, nýta vit, umframt føroyska stavraðið, modernaða latínska stavraðið, t.e. enska stavraðið.«

Henrik Old dugir við sín um besta vilja ikki at síggja, hvussu hetta kann gagna føroyskum máli.

– Tvørturímóti skaðar

tað hugsanina um føroyskt almikið, at skúlanæmingar læra eitt føroyskt stavrað í føroyskum – men mugu brúka eitt annað. Hetta skapar ta fatan millum skúlanæmingar, at føroyskt er ov trøngt. At føroyskt røkkur ikki. Í rokniátímanum má næmingurin fara út um føroyskt. Tað má hann eisini, tá hann hevur alis- ella evnafrøði. Og tá hann hevur tónleik. Og tá hann leitar á netinum, vísir Henrik Old á.

Hann sigur, at eitt gamalt málpolitiskt stevnumið er, at føroyskt skal eiga pláss á øllum rókum. Við málpolitisku kósini, sum meirilutin í Málráðnum mælir

til, verður farið øvuta vegin – vit taka føroyskt av fleiri rókum.

– Eg haldi heldur ikki, at stavraðið skal føra til ein tronga í gerandisviðurskiptinum, men vera hurðin til vit-an og lærdóm.

– Stavraðið skal ikki vera tjóðskaparligt ella partapoliskt mál, men eitt praktiskt amboð í samskiptinum í samfelagnum.

– Tað fer einki av føroyskum, um vit hava c, q, w, z og x við í stavraðnum. Skerja vit okkara stavrað, avmarka og skaða vit hinvegin føroyskt, sigur Hendrik Old.

Vilja hava CWQZ og X við í **stavraðið**

Orðingin hjá mentanarnevnd Løgtingsins í sambandi við at skipa málráð var soljóðandi:

»Nevndin er samt um, at stavraðið eigur at vera tað sama frá skúlabók til skúlabók og frá skúla til skúla. Og nevndin heldur, at hetta

stavrað eigur at endurspeglata tann veruleika, at stavarinnir CWQZ og X verða nógv nýttir í Føroyum, og tað koma stóðugt fleiri orð og heiti inn í dagliga málið, sum stavast - og bara kunnu stavast - við hesum bókstavum.

Nevndin heldur tað eisini vera ein fyrimun at hava hesar stavarir til at taka, tá altjóða orð og heiti verða føroyskað og lagað til føroyskar málreglur.

Um stavraðið ikki hýsir hesum bókstavum, fer ein stóðugt størri partur av tí

máli, sum brúkt verður í Føroyum, at liggjauttanfyri okkara egnu stavrað.

Spurningurin um stavraðið er ikki bara málfrøðiligur, men eisini politiskur. At ein avmarkað útgáva av stavraðnum var partur av grundarlagnum undir

navnalógini hevði t.d. avgerandi týðning fyri hesa lóg. Ein óheppin avleiðing var, at óneyðuga mong nøvn fulluuttanfyri tað, sum góðkent verður.

Samantikið heldur nevndin, at 1) Føroyar bara eiga at hava eitt stavrað, 2)

at hetta stavrað skal vera autoriserað, og 3) at tað skal hýsa stavunum CWQZ og X eins og stavarðini í nærum øllum teimum málum, føroyskt er skilt við.«